Asetusehdotukset: kriittiset raaka-aineet ja nettonollateollisuus

Ympäristövaliokunta 6.6.2023

Erityisasiantuntija Jarkko Vesa

Johtava asiantuntija Anita Silanterä

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ehdotukset osana kokonaisuutta: teollisuuden vihreän siirtymän edistäminen ja riippuvuuksien vähentäminen

Green Deal, uusi teollisuusstrategia ja sen päivitys, Fit for 55, REPowerEU, elpymis- ja palautumistukiväline (RRF)…

- **Vihreän siirtymän ohjelman teollisuussuunnitelma –tiedonanto 1.2.2023**
- **Sisämarkkinat 30 vuotta sekä pitkän aikavälin kilpailukykystrategia 16.3.2023**
- **Ehdotus sähkömarkkinoiden rakenneuudistuksesta 14.3.2023**

Rahoituksesta:

- **REPowerEU-suunnitelma. Lisäohje 1.2.2023**
- **Valtiontukimuutokset ryhmäpoikkeusasetukseen (RPA) ja tilapäisiin kriisi- ja siirtymäpuitteisiin (TCTF) 9.3.2023**
- **Tuleva MFF-välitarkastelu?**

Asetusehdotukset:

- **Nettonollateollisuuden asetusehdotus (Net-Zero Industry Act) 16.3.2023**
- **Kriittisten raaka-aineiden tiedonanto ja asetusehdotus (Critical Raw Materials Act) 16.3.2023 (jo aiemmin 8.2.2022 European Chips Act –säädösehdotus)**

Raaka-ainealoite:

- **Taustalla Euroopan raaka-aine riippuvuus**
- **Kriittisten raaka-aineiden saatavuus oleellista kaksoissiirtymässä (digisiirtymä + vihreä siirtymä) sekä puolustus- ja avaruussektoreilla**
- **Kriittisten raaka-aineiden lista päivitettäisiin**
- **Kriittisten raaka-aineiden lisäksi määriteltäisiin suppeampi ryhmä: strategiset raaka-aineet (tavoitteita vuodelle 2030 + etusija)**

Raaka-ainealoitteen osa-alueet

Aloitteen tavoitteiden saavuttamiseksi asetuksessa pyritään:

1. **Vahvistamaan EU:n raaka-ainearvoketjuja**
2. **Parantamaan riskien seurantaa ja hallintaa**
3. **Monipuolistamaan tuontia ja vähentämään strategisia riippuvuuksia**
4. **Kestävyyden ja kiertotalouden edistämiseen**
5. **Tavoitteiden toteuttamiseen tarvittavien rakenteiden ja hallinnon luomiseen**

EU:n raaka-ainearvoketjujen vahvistaminen

1. **Strategisen hankkeen asema ja sen tuomat edut – asemaa haettaisiin komissiolta – tunnustamisperusteina:**
2. **Luvituksen edistäminen**
3. **Tarvittaessa jäsenvaltioiden huomioitava kriittisten raaka-aineiden hankkeet maankäytön suunnittelussa**
4. **Jäsenvaltioiden laadittava kansalliset malminetsintäohjelmat sekä toimitettava ne komissiolle**
5. **Olemassa olevan rahoituksen koordinointi strategisille hankkeille**

Riskien seuranta ja hallinta

- **Komissio seuraisi kriittisten raaka-aineiden toimitusvarmuuteen liittyviä riskejä**
- **Jäsenvaltioille eräitä raportointivelvoitteita**
- **Strategisia teknologiatuotteita valmistavien suuryritysten olisi auditoitava toimitusketjunsa kahden vuoden välein**
- **Mahdollistettaisiin komissiolle yhteishankintojen koordinointi – perustuisi vapaaehtoisuuteen**

Kestävyyden ja kiertotalouden edistäminen

- **Jäsenvaltioiden tulisi hyväksyä ja toteuttaa 3 v kuluessa voimaantulosta raaka-aineiden uudelleenkäyttöön liittyviä ohjelmia**
- **Jäsenvaltioiden tulisi perustaa tietokanta kaikista käytöstä poistetuista ja hylätyistä kaivannaisjätealueista, jotka sijaitsevat niiden alueella**
- **Kaivannaisjätedirektiivin tarkoittamille toiminnanharjoittajille velvoite kartoittaa kriittisten raaka-aineiden hyödyntämispotentiaali jätteestä**
- **Kestomagneetteja koskevaa erityissääntelyä**
- **Sertifiointi – komissio voisi tunnustaa kriittisten raaka-aineiden kestävyyden sertifiointijärjestelmiä**
- **Ympäristöjalanjälki**

Kriittiset raaka-aineet: keskeistä

- **Sääntely- ja politiikkatoimia: ehdotus ja tiedonanto**
- **Kriittiset raaka-aineet**
- **Strategiset raaka-aineet – toimialat – projektit**
- **Konkreettisia tavoitteita vuoteen 2030**
  - Kaivostuotanto 10%, jalostus 40%, kierrätys 15%, yksittäinen maa 65%
- **Komissio: koordinoi, useita operatiivisia tehtäviä**
- **Johtokunta: seuraa, koordinoi, suosittaa, COM+MSs**
- **Jäsenmaat: luvittavat, raportoivat, selvittävät**
- **Yritykset: raportoivat**

Nettonollateollisuus: tavoitteet

Rakentaa valmistuskapasiteettia niin, että vuonna 2030 sillä katetaan 40 % EU:ssa vuosittain käyttöön otettavasta strategisesta nettonollateknologiasta.

- **vauhditetaan EU:n vuoteen 2030 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista ja ilmastoneutraaliuteen siirtymistä**
- **tehdään energiajärjestelmästä varmempi ja kestävämpi**
- **parannetaan EU:n teollisuuden kilpailukykyä, luodaan laadukkaita työpaikkoja ja edistetään pyrkimyksiä tulla energian suhteen omavaraiseksi**
- **vahvistetaan EU:n nettonollateknologian valmistusteollisuuden häiriönsietokykyä ja kilpailukykyä**
- **luodaan Eurooppaan paremmat edellytykset toteuttaa nettonollahankkeita ja houkutella investointeja**
- **varmistetaan, että Euroopassa toimivat valmistajat voivat vastata entistä suurempaan osaan tämän teknologian kasvavasta kysynnästä**

Kohde: Nettonollateknologiat (Art 3) ja strategiset nettonollateknologiat (liite)

- Uusiutuvan energian teknologiat
- Sähkön ja lämmön varastointiteknologiat
- Lämpöpumput
- Sähköverkkoteknologiat
- Muuta kuin biologista alkuperää olevien polttoaineiden teknologiat
- Kestävien vaihtoehtoisten polttoaineiden teknologiat
- Elektrolyysilaitteet ja polttokennot
- Kehittyneet teknologiat, joilla tuotetaan energiaa ydinreaktion avulla siten, että polttoainekierrosta aiheutuu mahdollisimman vähän jätettä
- Pienet modulaariset reaktorit ja niihin liittyvät huippuluokan polttoaineet
- Hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointiteknologiat
- Energiajärjestelmiin liittyvät energiatehokkaat teknologiat

Liitteen strategiset nettonollateknologiat

- Aurinkosähkö- ja aurinkolämpö-teknologiat
- Maatuuliteknologiat ja merellä tuotettavan uusiutuvan energian teknologiat
- Akku- tai varastointiteknologiat
- Lämpöpumput ja geotermisen energian teknologiat
- Elektrolyysilaitteet ja polttokennot
- Kestävät biokaasu- ja biometaani-teknologiat
- Hiilidioksidin talteenotto- ja varastointiteknologiat
- Sähköverkkoteknologiat

Nettonollasäädöksen toimenpiteet:

1. **Hallinnollisen taakan keventäminen**
   - luvituksen sujuvoittaminen: yhden luukun palvelu, lupaprosessin määräajat sekä strategiset nettonollaprojektit
2. **Hiilidioksidin talteenottokapasiteetin lisääminen:**
   - hiilidioksidin varastointialueiden kartoitus sekä valtuutettujen öljyn ja kaasun tuottajien varastointivelvoite
3. **Kysynnän lisääminen**
   - kestävyys- ja häiriönsietokykyvaikutukset nettonollateknologiatuotteiden kriteereiksi julkisissa hankinnoissa
4. **Osaamisen parantaminen**
   - komissio edistää, valitsee ja siemenrahoittaa nettonollateollisuusakatemioiden muodostumista sekä kannustaa osaamiskokonaisuuksien tunnustamista todisteeksi ammatillisesta pätevyydestä
5. **Innovaatioiden edistäminen**
   - sääntelyn kokeiluympäristöt
6. **Kumppanuuksien koordinointi**
   - komission ja jäsenvaltioiden yhteinen, toimia koordinoiva nettonollafoorumi (Net Zero Forum).
7. **Valvonta**
   - jäsenvaltioiden raportointi tuotantotavoitteiden ja hiilidioksidin talteenottotavoitteiden saavuttamisesta

Luvitus (ja YVA), kaavoitus

- **Yhteysviranomainen (one stop shop)**
  - Koordinoi, huolehtii määräajoista
- **Nettonollaprojektit (art. 3.1)**
  - 12 kk < 1 GWt / v
  - 18 kk > 1 GWt / v
  - Olemassa olevan hankkeen laajennus: määräajat puolittuvat
  - Määräajan jatkaminen tapauskohtaisesti 1 – 6 kk:lla
- **Strategiset nettonollaprojektit (liite)**
  - Prioriteettiasema, yleinen etu
  - 9 kk < 1 GWt / v
  - 12 kk > 1 GWt / v
  - Olemassa olevan hankkeen laajennus: määräajat puolittuvat
  - Luvan ”hiljainen hyväksyntä”, mikäli kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa
- **Kaavoitus**
  - Nettonollateollisuuden tuotannon kehittämisen tarpeiden huomioon ottaminen tarvittaessa

Kiitos